

komen in een bepaalde streek van *Pelobates fuscus* te constateeren. De larven, donderpadden, padvischjes namelijk, die tot Juli of Augustus in de slooten leven, vallen goed in 't oog. Die worden verbaasd groot in vergelijking met de larven van andere amphiënen. Er zijn larven waargenomen van 17.5 cM. dus bijna zoo lang als een manshand. Het grootste deel hiervan komt op de staart, de beide vliezige zoomen van deze zijn zeer breed en geelwit. De bovenzoom is lichtblauw of grijs gestippeld.

En nu nog de kenmerken van de knoflookpad in volwassen toestand, voor 't geval een onzer lezers er bij toeval eentje mocht ontdekken.

Van alle kikvorschen en van al onze Nederlandsche padden op één na is *Pelobates* dadelijk en gemak-

Larve van de Knoflookpad (*Pelobates fuscus*).

kelijk te onderscheiden door de oogen. De pupil, het zwart van 't oog, staat als een loodrecht smal ovaal tusschen de gele iris. Dit regenboog-vlies is niet zoo goudgeel als bij de overige padden, meer grauw.

Nu is er echter nog een pad met een loodrechte pupil. Dit dier is evenwel nog maar eens in ons land gevonden, voor zoover ik weet, en wel door Dr. J. Th. Oudemans, die het kort geleden in Zuid-Limburg bij het keeren van een steen aantrof. Het is *Alytes obstetricans*, de vroedmeesterpad, waarover

in de volgende aflevering ook het een en ander wordt gezegd.

Doch deze pad is veel kleiner dan de knoflookpad en ook heel makkelijk van deze te onderscheiden, doordien de knoflookpad volledige zwemvliezen aan de achterpooten heeft (die tot aan de toppen der teenen reiken) en de vroedmeesterpad net als de gewone pad heel korte. Ook heeft de knoflookpad geen zichtbaar trommelvlies, terwijl dit bij de vroedmeesterpad groot en duidelijk is.

De knoflookgeur is geen vast kenmerk; alleen als 't dier benauwd is, wordt die scherpe uiengeur waargenomen.

Sommige dieren, schrijft Franke, missen die geur geheel. In het terrarium gaat die reuk er gauw af, dat heb ik al gemerkt; 't is ook voor het terrarium geen begeerenswaardige aanwinst; want hij zit de heele dag verscholen en als ik hem wil hebben, om hem belangstellenden te laten zien, moet ik het mos en de planten oplichten; meestal heeft hij zich tot op de bodem ondergegraven.

Ook is de blazige opzwellingsachter de kop kenmerkend voor de knoflookpad. De schets van het dier moet verder helpen, om met zekerheid de knoflookpad te onderscheiden. Rechts kijkt de gewone pad (*Bufo vulgaris*) links *Bufo calamita*, de groene pad, (eigenlijk een glad verkeerde naam voor het dier) nieuwsgierig om een hoek naar de vreemde snoes. De groene pad is altijd kenbaar aan de smalle, zwavelgele streep over zijn rug.

Wie een knoflookpad vindt of larven scheidt, zal mij een genoegen doen met een bericht, of bij twijfel met toezending van het exemplaar.

E. HEIMANS.

Eens verzamelaars lief en leed.

Evenals een Fransch schrijver had ik ook tot titel kunnen nemen: „Tristesses et Sourires.”

Wie van ons toch, die aan verzamelen doen, heeft niet menigmaal ondervonden, dat de fortuin ons niet immer toelacht en teleurstellingen niet uitblijven of verwachtingen bedrogen worden. Maar daarentegen, wie heeft ook niet bij het collectionneeren van wat 't ook zijn moge, dagen gekend waarop het meeliep, waarop iets ons deel werd, op 't geen we in 't minst niet hadden gerekend, toevallige gelukjes, die voor menige teleurstelling vergoeding schonken. Tristesses en Sourires, Sourires

en Tristesses, zij wisselen elkaar steeds af en het lief doet het ondervonden leed zool niet vergeten, dan toch min of meer op de achtergrond treden.

Ik voor mij heb geen reden tot klagen gehad gedurende de jaren, waarin ik mijne vogelverzameling heb bijeengebracht; waarlijk niet. Vele, zeer vele waren de „Sourires,” en daarvoor ben ik dankbaar, maar natuurlijkerwijze zijn de „tristesses” ook niet weggebleven; ik heb die als ieder ander, meer dan mij aangenaam was, ondervonden.

Ziehier een paar verhaaltjes uit mijn verzamelaarsloopbaan om 't een en ander te illustreeren; we

zullen maar eerst afhandelen met het „leed” en dan met het „lief” besluiten; niet zooals het bij de Latijnen heette: „in cauda venenum!” Ik heb liever dat de laatste indruk goed is.

Op een mooie zomermiddag van 't jaar 1896, wandelde ik in gezelschap van een paar dames door de lanen van een groote buitenplaats nabij Doorn, waarop ik destijds het jachtrecht gehoord had. Dit recht verschaftte mij meteen vrije wandeling op het uitgestrekte landgoed voor mijzelve en gezelschap; ik dwaalde daar nu bijna dagelijks rond met een binocle of met een geweer, menigmaal met beide, en 't behoeft wel niet gezegd te worden, dat ik mijn oogen de kost gaf. Maar op die bovengemelde zomermiddag werd er meer gepraat dan uitgekeken, zooals dat in aangenaam gezelschap meestal gaat, en door dat gebabbel is mij een waarneming ontsnapt, die van groot belang had kunnen zijn.

We liepen langs een recht pad, een dennenlaan, zooals die hier zoo vele zijn, leidende gedeeltelijk door hoog opgaand dennebosch, gedeeltelijk door eikenhakhout. Een mooie laan, waar ik veel kwam, om te zien naar de goudhaantjes, die menigvuldig in die dennen te vinden waren.

Onder al het gepraat toevallig voor mij uitkijkend, zie ik een kleine vogel op de kant van het pad zitten, en meteen toen ik hem zag, vloog hij weg en was achter het dichte dennegroen verdwenen. 't Was niet meer dan een visioen, dat slechts een ondeelbaar oogenblik duurde, haast niet genoeg voor een „momentopname,” maar toch had mijn oog de indruk opgenomen van een donker vogeltje, *met wit op de staart*.

Hoe vluchtig ook de verschijning was geweest, dit had ik onwederlegbaar zeker gezien. Wat was dit nu?

Snel nog in 't rond gekeken, in de boomen, niets te zien! Weg was het diertje, en de wandeling werd voortgezet, maar ik ben verder zeker een afgetrokken metgezel geweest, want ik dacht steeds aan de vraag, wat dat toch voor een vogeltje kon geweest zijn.

De volgende dagen ben ik natuurlijk (zonder dames

en *met* een geweer wel te verstaan!) naar de bewuste plek teruggekeerd, maar hoeveel moeite ik gedaan en hoeveel tijd ik besteed heb, 't was alles te vergeefs, het vogeltje heb ik niet meer gezien.

Welke van onze kleine inlandsche vogels nu hebben wit op het bovendeel van de staart?

De Keep, maar die is in de zomer niet aanwezig.

De Roodborsttapuit (zie mijn teekening in het Maartnummer) heeft een wit stuitvlekje, maar die kan 't niet geweest zijn, want dan had ik evengoed als ik nu het witte staartvlekje heb waargenomen, de witte halskraag, en bij 't vliegen vooral de witte band op de vleugels gezien. Daarenboven komt de roodborsttapuit in die bosschen niet voor. Deze vogel is het dus niet geweest; een goudvink (die heeft ook een witte stuit) evenmin, want daarvoor was

het ding veel te klein; maar welke dan wel?

Dat weet ik tot op de huidige dag niet en dat is 't juist, wat mij leed doet. Wel is bij mij een vermoeden gerezen, dat ik de zoo zeldzame kleine vliegenvanger, *Siphia parva* (Bechst.) voor mij had, maar zekerheid daaromtrent bezit ik niet. Alles is mogelijk, maar de waarschijnlijkheid, dat het dit vogeltje is geweest, is niet groot. Wel wordt de kleine vliegenvanger tot de Nederlandsche vogels gerekend, maar hij be-

Kleine Vliegenvanger (*Siphia parva* (Bechst)).
Naar het exemplaar uit de collectie DE GRAAFF, voor *De Levende Natuur*
geteekend door J. VAN OORT.

hoort tot de allereerste gasten. Niet meer dan éénmaal is bij ons te lande een stuk gevangen: een wijfje, op 23 September 1888 bij het Haagsche bosch. Behalve dat, schijnt de soort een paar malen in de zomer in de bosschen nabij Lisse waargenomen te zijn, maar is toen niet gevangen.

Wat een aangename zelfvoldoening zou het nu geweest zijn, indien ik eens dit zeldzame vliegenvangertje voor de provincie Utrecht had kunnen constateeren, ja beter nog, voor mijn verzameling bemachtigen!

Een tweede geval van tegenspoed is het volgende.

In de maand September 1894 bevond ik mij eens op patrijzen jagende in de buurt van Lisse. Het veld, dat ik die morgen afzocht, bestond uit bloembollenakkers, die gedeeltelijk kaal, gedeeltelijk met een tweede gewas waren begroeid. Het is op die akkers geen aangenaam jagen, omdat ze omringd zijn

met vrij hooge heggen die het uitzicht belemmeren, en die men telkens moet omloopen, om van het eene veldje in het andere te komen.

Daar gebeurde mij precies zooiets, als waarvan in het vorige verhaal sprake was; een kleine vogel vloog van de grond op, waar hij tusschen het onkruid verscholen was geweest, en verdween in een ommezien over de naaste heg. De indruk, die ik ontving van de korte verschijning, was die van een geelgors, maar, en dit was het vreemde van 't geval, een geelgors met een zwarte kop.

Was dit nu een effect van schaduw, een zinsbegoocheling, of was 't werkelijkheid?

In dit laatste geval zou de vogel een exemplaar zijn geweest van de zwartkopgors, *Emberiza melanocephala* (Scop.), een soort, ver uit het Oosten, die nog nimmer in Nederland is waargenomen, maar daarentegen driemaal in Groot-Britannië is gevonden (Sharpe) en dikwijls op Helgoland is buitgemaakt (Gätke). Het behoort dus niet tot de onmogelijkheden, dat zij ook eens bij ons te lande wordt aangetroffen.

Ik herinner mij levendig, hoe ik die bewuste ochtend de patrijzen er maar aan gaf en op de meest nauwgezette wijze akker na akker heb afgezocht om mijn verdwenen vogeltje terug te vinden maar helaas, al de moeite heeft niet mogen baten, ik heb het niet meer teruggezien in de geheele omgeving, ook geen gewone geelgors gevonden, zoodat de zaak nimmer is opgehelderd geworden.

En nu als tegenhanger voor deze minder aangename ervaringen, een „sourire” van Fortuna, een echte!

Het gelukje, dat ik ga verhalen, heb ik te danken aan *De Levende Natuur*. De geachte Redactie van dit maandschrift is zoo vriendelijk, nu en dan een pennevruchtje van mij op te nemen in hare kolommen, en sommigen schijnen die opstelletjes ook te lezen. Dit bleek mij uit een brief, die ik eenigen tijd geleden ontving van het Hoofd eener openbare school te Rotterdam. Deze heer had ontwaard, dat ik in het bezit ben van eene verzameling van onze Nederlandsche vogels, en verzocht mij, hem zoo mogelijk enkele doubletten te willen afstaan ten

dienste van het onderwijs aan zijne school. Ik was in staat in zekere mate aan dit verzoek te voldoen en heb gemelde heer toen gevraagd als wederdienst mij, zoo 't mogelijk ware, te helpen aan een paar vogelsoorten, die vermoedelijk in de waterrijke omgeving van Rotterdam wel voorkomen en die hier in onze droge heistrecken niet te vinden zijn.

Kort daarop bericht mij het Rotterdamsche schoolhoofd, dat hem daar ter stede iemand bekend is, die in het bezit zou zijn van een exemplaar van de Grauwstuitboschzanger, *Phylloscopus superciliosus* (Gmel.) en dat die persoon genegen was, mij dit te verkoopen.

Ik moet eerlijk bekennen, dat ik eerst wel een weinig twijfelde aan de juistheid der determinering van de vogel in quaestie. Zulk een hooge rareiteit, die tot dusverre slechts tweemaal met voldoende zekerheid in Nederland is gevonden! Maar ik moest

het er op wagen, en ofschoon de gevraagde prijs tamelijk hoog was, sloot ik de koop en liet de vogel komen.

Op een Zaterdagavond werd mij het kistje bezorgd, een eenvoudig sigarenkistje; wat zou nu de inhoud zijn? Zou er de een of andere gewone boschzanger, misschien wel een goudhaantje, te voorschijn komen, of zou inderdaad, als 't deksel losging, zich de zeldzame super-

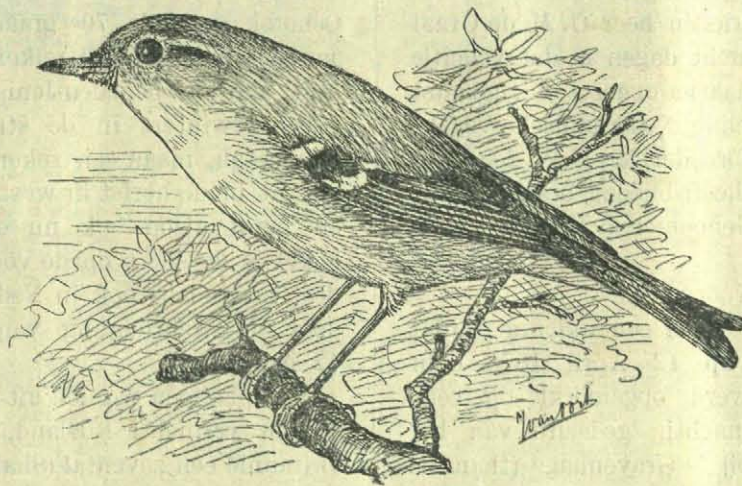
ciliosus aan mijn oog vertoonen?

Gij verzamelaars onder de lezers zult begrijpen met hoeveel spanning, ja, met iets dat op zenuwachtigheid geleek, het kistje voorzichtig werd opengemaakt en de blik er in werd geslagen. Gij zult u ook mijn voldoening kunnen voorstellen, toen 't mij al dadelijk bleek dat hier een juiste bestemming had plaats gehad, dat het inderdaad de Grauwstuitboschzanger was.

Zeï ik niet, dat ik u van een vriendelijke glimlach van Fortuna ging vertellen?

Een schriftelijke mededeeling vergezelde de zending, waaruit mij bleek, dat het vogeltje in de maand September 1893 aan boord van een stoomschip voor de Maasmond is gevangen.

Het is een zeer klein diertje, ongeveer zoo groot als een goudhaantje, met welke soort het allicht zou kunnen verwisseld worden. De kleur der bovendeelen is olijfgroen, 't welk op de onderrug eenigzins

De Grauwstuitboschzanger (*Phylloscopus superciliosus* (Gmel.).
Naar het exemplaar uit de collectie DE GRAAFF, voor *De Levende Natuur*
geteekend door J. VAN OORT.

helderder wordt; de vleugels zijn donkerbruin, de pennen met zeer fijne groengele randjes, terwijl de middelste en de groote vleugeldekvederen lichtgele punten hebben, die twee bandjes over de vleugel vormen. Ook zijn de binnenste slagpennen breed geelwit gerand. Onderdeelen licht geelachtig wit; de staartvederen donkerbruin, geelgroen gerand; een lichtgele streep loopt over het oog.

Van de gele lengtestreep, die bij volwassen mannelijke voorwerpen over de schedel loopt, is bij mijn vogel niets te zien; ik leid daaruit af, dat het een jong exemplaar is, of mogelijk wel een wijfje. Tot mijn leedwezen kon mij de sexe niet worden opgegeven.

Boven zei ik, dat *Phylloscopus superciliosus* slechts tweemaal te voren met voldoende zekerheid voor Nederland is vastgesteld geworden.

Den 15^{en} September 1861 werd bij Leiden een exemplaar in een slagknip gevangen en kwam in het bezit van de onlangs overleden heer G. M. de Graaf aldaar. Gedurende ruim acht dagen is dat vogeltje in leven gebleven, en is daarna opgezet en geplaatst in de belangrijke verzameling Nederlandsche vogels, die gemelde heer met zijn broeder, Mr. H. W. de Graaf, vooral in vroegere jaren heeft bijeengebracht, welke collectie thans aan het Genootschap „Natura Artis Magistra” is overgegaan.

Het is een mannelijk voorwerp.

Langen tijd bleef deze vogel een unicum, totdat een tweede exemplaar op 12 April 1878 door Mr. H. W. de Graaf werd opgemerkt op eene wandeling door het duinachtig gedeelte van het buitengoed Zorgvliet nabij 's Gravenhage (thans is dit vroeger zoo schilderachtig terrein grotendeels in afschuwelijke straten veranderd). Aangezien de boomen toen nog niet in blad waren en 't diertje zich niet schuw betoonde, heeft de heer de Graaf het op zijn gemak van nabij kunnen waarnemen gedurende eenige minuten, en heeft geconstateerd dat het geen lichte schedelstreep had. Het hield zich bezig met insecten zoeken in lage iepenstruiken, liep de takken langs, pikte fladderend aan 't eind van een twijg gekomen, om vervolgens op een andere tak hetzelfde te herhalen. ¹⁾

Sedert is weer niets meer van nieuwe waarnemingen omtrent de grauwtuitboschzanger gebleken, totdat ik nu op hoogst toevallige wijze in het bezit ben geraakt van een exemplaar, dat alzoo het derde bekende voor Nederland is.

¹ Deze aantekeningen zijn mij door de waarnemer zelve welwillend verstrekt.

Een zonderlinge vangplaats, zoo aan boord van een schip, zal men zeggen. Dit gebeurt echter wel meer. Uit een mededeeling van de heer de Graaf blijkt o. a. dat hij den 17^{en} April 1849 een hop ontving, die in zee op een Katwijksche bomschuit was gevangen, terwijl Z. Ed. collectie nog een jonge havik bevat, die in zee op een pink was neergestreken en bemachtigd, en levend te Katwijk is aangebracht (1857).

Behalve de exemplaren van *Ph. superciliosus* in de collectie der heeren de Graaf en in de mijne, zijn er twee in het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden, maar deze zijn niet inlandsch; het eene is afkomstig uit Nipaul, het andere uit Turkestan. Beide zijn zeer leelijk; er is haast geen kleur meer aan te bekennen.

De grauwtuitboschzanger is een Aziaat wiens broedplaatsen zich uitstrekken over Siberie van de Obi tot de streken ten Noorden van de Zee van Ochotsk, van de 70^e graad N. Br. en zuidelijk tot aan het meer Baikal reiken. H. Seebohm vond het nest aan de beneden-Jenisei binnen de Poolcirkel. Hij overwintert in de streken van Zuid-China en Hindostan, maar een zeker gering aantal individuen schijnt in de herfst in westelijke richting te trekken, en komt alzoo ook nu en dan in Europa. Zeer enkel is de soort op de voorjaarsstrek in ons werelddeel te vinden; ook in Nederland, zooals bewezen is door de waarneming van de heer de Graaf op 12 April 1878.

Vindplaatsen worden uit verscheidene Europeesche Rijken vermeld: Rusland, Oostenrijk, Italië, Groot-Britannië een zevental (Sharpe) en Duitschland, maar verreweg de meeste waarnemingen vonden plaats op het eiland Helgoland, alwaar de soort sedert 1847 zeer dikwijls is aangetroffen, naar de aantekeningen van H. Gätke meer dan tachtigmaal!

Ik geloof, dat men met grond mag vermoeden, dat het kleine diertje ook in Nederland wel meer voorkomt dan men denkt, doch aan de waarneming ontsnapt, omdat in de hoofdtrektijd (September en October) de bosschen nog in blad zijn. Daarenboven zijn er bij ons betrekkelijk zoo weinig personen, die zich met zaakkundige waarneming der inlandsche vogelwereld bezighouden. Dit moet anders worden, en vooral moeten gemaakte observatiën niet achterbaks worden gehouden, maar openbaar gemaakt, opdat de wetenschap er iets aan hebbe.

Doorn, 10 April 1898.

Mr. R. Bⁿ SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG.

